

Aktualny stan wiedzy na temat
przedmiotów ochrony
OSO „Ostoja Warmińska”
PLB280015

Skąd mamy dane o przedmiotach ochrony?

- Bocian biały: inwentaryzacja - PTOP, 4 powierzchnie losowe - Arkadiusz Sikora (Stacja Ornitologiczna MIZ PAN)
- Ptaki chronione za pomocą stref ochronnych - dane Komitetu Ochrony Orłów
- Inwentaryzacja ornitologiczna Jeziora Oświn i terenów przyległych (1999r.)
- Sikora A. & Ryś A. 2004. Rozmieszczenie, liczebność i siedliska dzięcioła biało-grzbiatego *Dendrocopus leucotos* na Warmii i Mazurach

Skąd mamy dane o przedmiotach ochrony? C.d.

Monitoring Ptaków (GIOŚ):

- Monitoring Ptaków Drapieżnych
(1 powierzchnia 100 km²)
- Monitoring łabędzia krzykliwego
(4 powierzchnie 100 km²)
- Monitoring Flagowych Gatunków Ptaków
(1 powierzchnia 100 km²)

Skąd mamy dane o przedmiotach ochrony? C.d.

Monitoring IBA (OTOP):

- Derkacz - 12 powierzchni 25 km²
- Ptaki drapieżne i bocian czarny - 3 powierzchnie 100 km² (wg metodyki MPD)
- Rozpoznanie stanu populacji dzięcioła białogrzbietego i dzięcioła średniego

Jakość danych o liczebności przedmiotów ochrony

- Dane wysokiej jakości: bocian biały, ptaki strefowe (bielik, orlik krzykliwy, bocian czarny)
- Dane przeciętnej jakości: derkacz, błotniak stawowy, bł. łąkowy, trzmielojad, dzięcioł biało brzbiety
- Dane niskiej jakości: żuraw, dzięcioł średni, dzięcioł zielonosiwy, łabędź krzykliwy
- Brak danych: gąsiorek, jarzębatka, muchołówka mała, siniak, gągoł, strumieniówka, świerszczak, kropiatka, zielonka, zimorodek, dzięcioł czarny, samotnik, słonka, puszczyk uralski

Gatunki parasolowe w Ostoi Warmińskiej

Chroniąc siedliska gatunków parasolowych chronimy wiele innych gatunków.

- Gatunki krajobrazu rolniczego: bocian biały, derkacz, żuraw, orlik krzykliwy
- Gatunki leśne: dzięcioł biało-grzbiety, dzięcioł średni, żuraw, orlik krzykliwy

Bocian biały (*Ciconia ciconia*)

- Liczebność w OSOP: 800-900 par
- Udział w populacji Krajowej: 2% (0,3% populacji światowej)
- Gniazduje w osiedlach ludzkich (słupy, dachy, kominy, rzadziej drzewa)
- Żeruje na łąkach, pastwiskach, miedzach, nieużytkach, rozlewiskach
- Ciężko określić wielkość terytorium (1,5-14 km)

Bocian biały (*Ciconia ciconia*) c.d.

Zagrożenia:

- Zanik TUZ na skutek zaprzestania użytkowania, zalesień
- Przekształcanie nieużytków i struktur marginalnych (miedze, okrajki) w grunty orne
- Melioracje
- Kolizje z liniami energetycznymi
- Powstawanie farm wiatrowych w pobliżu OSOP

Bocian biały (*Ciconia ciconia*) c.d.

Ocena stanu ochrony populacji w OSOP:

- Populacja: FV
- Siedlisko: U1 (ubytek siedlisk)
- Szanse zachowania gatunku: U1
- Ogółem: U1

Bocian biały (*Ciconia ciconia*) c.d.

Propozycje działań ochronnych:

- Inwentaryzacja i utrzymanie żerowisk bociana - zakaz zalesiania i zaorywania
- Wyznaczenie terenów zalewowych i dostosowanie do nich infrastruktury odwadniającej
- Konieczność poprzedzenia melioracji (łącznie z konserwacją) procedurą OOŚ
- Zakaz lokalizowania farm wiatrowych w odległości 5 km od OSOP
- Przy nowych zalesieniach warunek założenia i utrzymania 5m buforu koszonego raz w roku
- Wsparcie gospodarstw wielofunkcyjnych poprzez promocję produktów regionalnych, agroturystyki itp.

Derkacz (*Crex crex*)

- Liczebność w OSOP: 600-800 samców
- Udział w populacji krajowej: 2%
- Siedlisko lęgowe i żerowisko stanowią ekstensywnie użytkowane łąki, turzycowiska, nieużytki w krajobrazie rolniczym, okrajki na obrzeżach lasów
- Pokarm – bezkręgowce
- Poligamiczne - samce w czasie sezonu lęgowego przemieszczają się na znaczne odległości

Derkacz (*Crex crex*) c.d.

Zagrożenia:

- Ubytek TUZ (zalesienia, przekształcanie w grunty orne)
- Melioracje
- Niedostosowanie terminu pokosu do biologii lęgowej
- Zła technika koszenia (od zewnątrz do środka)

Derkacz (*Crex crex*) c.d.

Ocena stanu ochrony populacji w OSOP:

- Populacja: FV
- Siedlisko: U1 (ubytek TUZ i nieużytków, zwłaszcza w środkowej części OSOP)
- Szanse zachowania gatunku: U1
- Ogółem: U1

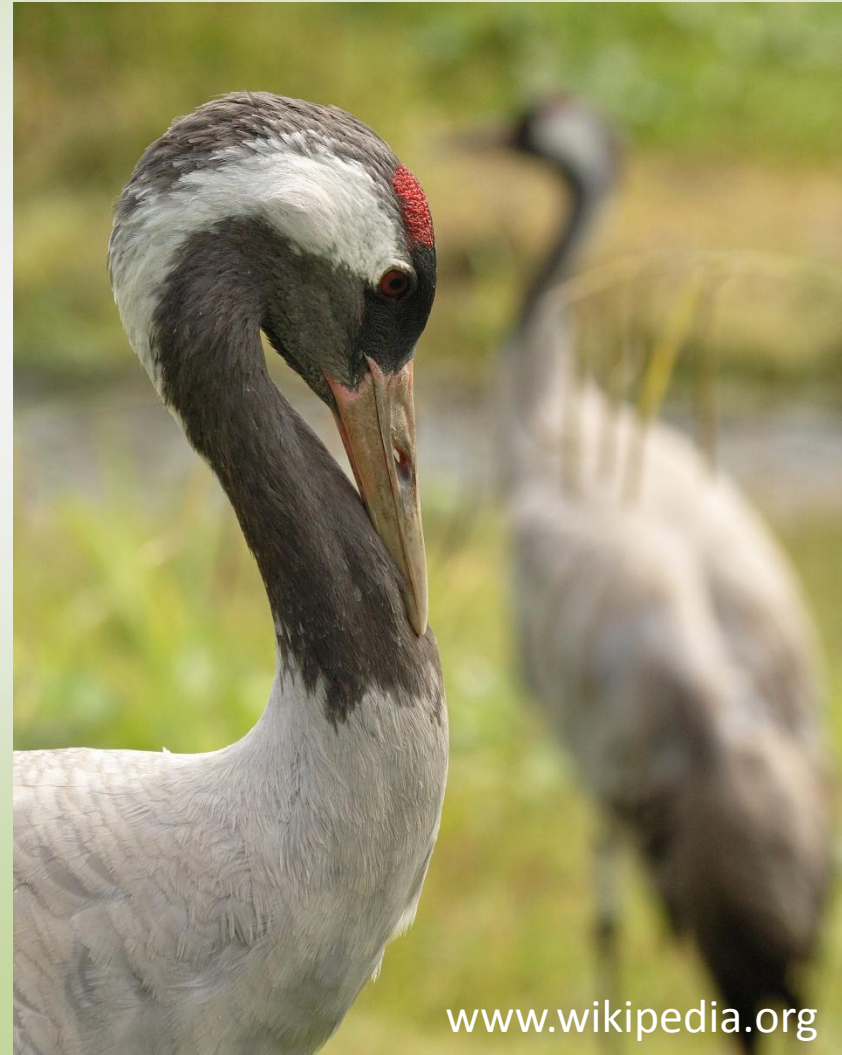
Derkacz (*Crex crex*) c.d.

Propozycje działań ochronnych:

- Zakaz zalesiania i zamiany TUZ i nieużytków na grunty orne
- Obowiązek utrzymania okrajków na granicy leśno - polnej
- Pozostawianie nieskoszonych fragmentów łąk
- Edukacja i promocja dobrych praktyk przyjaznych ptakom krajobrazu rolniczego
- Przy nowych zalesieniach warunek założenia i utrzymania 5m buforu koszonego raz w roku
- Prowadzenie stałego corocznego monitoringu populacji

Żuraw (*Grus grus*)

- Liczebność w OSOP: 300-400 par
- Udział w populacji krajowej: 3%
- Siedlisko: W lasach - olsy ze stagnującą wodą, bagna i zalewiska bobrowe. W krajobrazie rolniczym - wszelkie bagna i rozlewiska z rozwiniętą okrywą z drzew i krzewów (głównie wierzba) i/lub szuwaru

Żuraw (*Grus grus*) c.d.

Zagrożenia:

- Ubytek TUZ
- Melioracje
- Likwidacja podmokłych nieużytków w krajobrazie rolniczym
- Coraz gorsze nastawienie rolników do żurawia jako gatunku powodującego szkody w uprawach (dotyczy głównie ptaków przelotnych)
- Prowadzenie prac leśnych w sezonie lęgowym (płoszenie)
- Powstawanie farm wiatrowych w bliskiej odległości OSOP
- Niedostateczna wiedza o liczebności i rozmieszczeniu gatunku w ostoi

Żuraw (*Grus grus*) c.d.

Ocena stanu ochrony populacji w OSOP:

- Populacja: prawdopodobnie FV (duże zagęszczenia, ale prawdopodobnie duże straty w lęgach w populacji śródpolnej)
- Siedlisko: U1 (ubytek TUZ i podmokłych nieużytków)
- Szansa zachowania gatunku: U1
- Ogółem: U1

Żuraw (*Grus grus*) c.d.

Propozycje działań ochronnych:

- Uzależnienie dopłat bezpośrednich od utrzymania terenów gniazdowych
- Nieprowadzenie prac leśnych w lasach wilgotnych, bagiennych w sezonie lęgowym
- Zakaz zalesiania i zamiany TUZ i nieużytków na grunty orne
- Koszenie polan leśnych
- Konieczność sporządzania raportów środowiskowych dla rozbiórki tam bobrowych
- Zakaz lokalizowania farm wiatrowych w pobliżu OSOP

Orlik krzykliwy (*Aquila pomarina*)

- Liczebność w OSOP: 90-110 par
- Udział w populacji krajowej: 5% (0,5% populacji światowej).
- Gnieździ się w starych, niedostępnych drzewostanach (lasy wilgotne, bagienne, wąwozy) w wieku >80 lat (w 40% przypadków > 100 lat)
- 1 para używa w różnych sezonach 4-5 gniazd zmienianych co ok. 4 lata
- Żeruje na łąkach, pastwiskach, nieużytkach, miedzach i okrajkach
- Wielkość terytorium: ok. 10 km² (samica w sezonie lęgowym przemieszcza się najczęściej do 1 km od gniazda)

Orlik krzykliwy (*Aquila pomarina*) c.d.

Zagrożenia:

- Ubytek TUZ: zaprzestanie wypasu, zalesianie, zarastanie na skutek zaprzestania koszenia
- Uproszczenie krajobrazu: zanikanie w krajobrazie struktur marginalnych (okrajki, miedze) i nieużytków
- Melioracje
- Brak aktualizacji stref ochronnych
- Prowadzenie prac leśnych w sezonie lęgowym w pobliżu gniazd (ok. 20-30 % strat w lęgach)
- Rozwój rolnictwa intensywnego w miejsce istniejących wcześniej tradycyjnych gospodarstw wielofunkcyjnych
- Powstawanie farm wiatrowych w pobliżu OSOP
- Uprawy roślin energetycznych, orzechów itp.

Orlik krzykliwy (*Aquila pomarina*) c.d.

Ocena stanu ochrony populacji w OSOP:

- Populacja: FV (duże zagęszczenie, stabilna od lat populacja)
- Siedlisko: U1 (ubytek TUZ, uproszczenie struktury krajobrazu wiejskiego)
- Szansa zachowania gatunku: U1
- Ogółem: U1

Orlik krzykliwy (*Aquila pomarina*) c.d.

Propozycje działań ochronnych:

- Zakaz zalesiania TUZ
- Obowiązek utrzymania nieużytków na terenie gospodarstw, a także okrajków na granicy polno-leśnej
- Przy nowych zalesieniach obowiązek założenia i utrzymania strefy buforowej (okrajka o szerokości 5 m wokół uprawy, koszonego przynajmniej raz w roku)
- Obowiązek poprzedzenia melioracji OOS
- Wyznaczenie obszarów zalewowych i dostosowanie do nich infrastruktury odwadniającej
- Zaangażowanie się w promowanie wysokogatunkowych produktów regionalnych oraz wspomaganie agroturystyki jako dodatkowego źródła dochodu dla wielofunkcyjnych gospodarstw poprzez organizację szkoleń, konkursów, kampanii promocyjnych itp.

Orlik krzykliwy (*Aquila pomarina*) c.d.

Propozycje działań ochronnych:

- Pozostawianie na zrębach kęp starodrzewia do naturalnej śmierci
- Inwentaryzacja stanowisk lęgowych
- Stały monitoring stref ochronnych (1 nadleśnictwo rocznie: Srokowo, Bartoszyce, Górowo, Zaporowo + Orneta), oraz monitoring populacji na powierzchniach próbnych
- Zakaz lokalizowania farm wiatrowych w pobliżu OSOP

Dzięcioł biało brzbiety (*Dendrocopos leucotos*)

- Liczebność w OSOP: 10-15 par
- Udział w populacji krajowej: 2%
- Siedlisko: Stare lasy liściaste z dużą ilością martwego drewna (17 drzew stojących/ha)
- W Ostoje Warmińskiej występuje głównie na zalewiskach bobrowych, i w niedostępnych, najczęściej bagiennych lasach
- Duże terytoria - ok. 100 ha na 1 parę (w gorszych siedliskach znacznie więcej)
- Odpowiednie siedlisko w OSOP (lasz z przewagą Db, Js >140 lat, Ol, Brz, Lp >80 lat + zalewiska bobrowe)- ok. 1400 ha w nadl. Srokowo i Bartoszyce

Dzięcioł biało brzbiety

(Dendrocopos leucotos) c.d.

Zagrożenia:

- Usuwanie drzew martwych i zamierających
- Zbyt mała liczba drzew pozostawiana do naturalnej śmierci
- Prowadzenie prac leśnych w terminach niedostosowanych do biologii lęgowej
- Niewystarczająca powierzchnia odpowiednich drzewostanów (populacja w dużej mierze uzależniona od zalewisk bobrowych)
- Niedostateczna wiedza o stanie populacji i rozmieszczeniu najważniejszych ostoi (zwłaszcza w zachodniej części OSOP)

Dzięcioł biało brzbiety (*Dendrocopos leucotos*) c.d.

Ocena stanu ochrony populacji w OSOP:

- Populacja: U2
(niewielka, rozczłonkowana populacja)
- Siedlisko: U2
- Szansa zachowania gatunku: U2
- Ogółem: U2

Dzięcioł biało brzbiety

(Dendrocopos leucotos) c.d.

Propozycje działań ochronnych:

- Powstrzymanie cięć w istniejących drzewostanach w wieku powyżej wieku rębności w obrębie nadl. Srokowo i Bartoszyce
- W drzewostanach liściastych nie używanie rębni zupełnych. Preferowana rębnia gniazdowa w olsach i rębnia złożona w grądach.
- Ustalenie wieku rębności dla Db i Js - 140lat, dla Ol, Lp, Kl, Brz, Os - 80 lat
- Inwentaryzacja populacji co 5 lat i stały coroczny monitoring na wytypowanych powierzchniach
- Monitoring przyrostu martwego drewna przy okazji tworzenia PUL

Dzięcioł średni (*Dendrocopos medius*)

- Liczebność w OSOP: 40-50 par (znacznie zaniżona) - wstępna ocena liczebności w 2010 r. wskazuje że ostoja może okazać się jedną z najważniejszych w Polsce
- Siedlisko: grądy, łęgi i olsy. Związany ze starymi (>100 lat) dębami.
- W OSOP oprócz lasów ważnym siedliskiem są parki dworskie, cmentarze, stare aleje

Dzięcioł średni (*Dendrocopos medius*)

c.d.

Zagrożenia:

- Wyrąb odpowiednich dla dzięciołów drzewostanów w niewielkich kompleksach leśnych
- Prowadzenie prac leśnych w sezonie lęgowym
- Stosowanie zrębów zupełnych w olsach i rębni gniazdowej w grądach
- Usuwanie martwego drewna i drzew dziuplastych

Dzięcioł średni (*Dendrocopos medius*)

c.d.

Ocena stanu ochrony populacji w OSOP:

- Populacja: prawdopodobnie FV (często duże zagęszczenia na powierzchniach próbnych)
- Siedlisko: U1 (zaburzona struktura gatunkowa i wiekowa drzewostanów)
- Szansa zachowania gatunku: FV
- Ogółem: FV

Dzięcioł średni (*Dendrocopos medius*)

c.d.

Propozycje działań ochronnych:

- Stosowanie rębni gniazdowej w olsach oraz rębni złożonej, stopniowej w grądach
- Pozostawianie drzew martwych, obumierających i dziuplastych
- Pozostawianie większej ilości drzew do naturalnej śmierci
- Ujednolicenie wieku rębności do 140 lat dla Db, Js i 80 lat dla Ol, Lp, Os przy jednocześnie niezwiększonym etacie cięć

Gatunki parasolowe i te pod parasolem

- Gatunki parasolowe:
Bocian biały, derkacz, żuraw, orlik krzykliwy
- Pod parasolem:
Łabędź krzykliwy, błotniak stawowy,
błotniak łąkowy, kszyc, kropiatka, zielonka,
świerszczak, strumieniówka, gąsiorek,
jarzębatka

Gatunki parasolowe i te pod parasolem c.d.

- Gatunki parasolowe:

Orlik krzykliwy, żuraw, dzięcioł białostrzbiety, dzięcioł średni

- Pod parasolem:

Bocian czarny*, bielik*, trzmielojad*, gągoł, samotnik, słonka, puszczyk uralski, dzięcioł zielonosiwy, siniak, muchołówka mała

* Gatunki, które nie są, ściśle rzecz biorąc, pod parasolem, ale dla których zalecenia ochronne pokrywają się z zaleceniami dla wymienionych gat. parasolowych (głównie orlika krzykliwego)

Zalecenia ochronne - podsumowanie

- Konieczne przeprowadzenie inwentaryzacji całego terenu OSOP - uaktualnienie SDF, ew. korekta granic i zapisów PZO (RDOŚ)
- Utrzymanie w krajobrazie rolniczym łąk, pastwisk, nieużytków, miedz, i okrajków na granicy polno-leśnej (ARiMR, ODR, gminy, RDOŚ)
- Wyznaczenie terenów zalewowych i dostosowania do nich infrastruktury odwadniającej (gminy, RZGW)
- Obowiązek poprzedzania melioracji (również konserwacji istniejącej infrastruktury) procedurą OOŚ (RDOŚ, ARiMR, ODR)
- Stosowanie alternatywnych do rozbiórki tam metod ograniczania szkód bobrowych (RDOŚ)
- Zakaz lokalizowania farm wiatrowych w buforze do 5 km od granic OSOP (gminy, RDOŚ)

Zalecenia ochronne - podsumowanie

c.d.

- Zaangażowanie się w promowanie wysokogatunkowych produktów regionalnych oraz wspomaganie agroturystyki jako dodatkowego źródła dochodu dla wielofunkcyjnych gospodarstw poprzez organizację szkoleń, konkursów, kampanii promocyjnych itp. (samorządy, WFOŚ)
- Stosowanie rębni gniazdowych w olsach i rębni złożonych, stopniowych w grądach (nadleśnictwa)
- Ustalenie wieku rębności dla Db i Js - 140lat, dla Ol, Lp, Kl, Brz, Os - 80 lat
- Pozostawianie drzew martwych, zamierających i dziuplastych
- Pozostawianie na zrębach kęp starodrzewia do naturalnej śmierci
- Aktualizacja stref ochronnych ptaków (RDOŚ)
- Monitoring przyrostu ilości martwego drewna (nadleśnictwa)
- Monitoring kluczowych gatunków ptaków (RDOŚ, WFOŚ)

Dziękuję za uwagę